

3
1
76.78.81
R 4106823 P
Michael Cabedius in

PARTVM IOANNAE SERE-
nissimæ Lusitaniæ Principis.

CONIMBRICAE
Apud Ioannem Barrerium Typo-
graphum Regium.
M. D. LIII.

Ad Inuictissimū Ioan-

nem. III. augustum, Lusitanorum Regem.

Michael Cabedius.

AXIMAE, Rex Auguste, Deo immortali habenda sunt gratia quod & successore tibi, & populo Lusitano regni hærede cauerit: à quo certè hæc publici in fortunij solaria, tuæ solius pietati donata credimus: vt etiam priuatis populi criminibus spem regni vnicam, & omnium oculos Ioannem tuum creptum nobis dessemus: cuius eò vsque omnium animis præsens hærebit memoria, donec familiam istam ab vna illius stirpe numerosis nepotibus auctam videamus: (quod ille omnium potens faciet eo magis, quo minus nos id meremur miseri. Sum equidem profectus, Rex Auguste, publicam meo carmine lætitiã, nullam sane partem eo assecutus, eius gaudij quod mihi cum omnibus commune fuit, qua die posthumam hanc prolem, regniq; securitatem suscepimus: sed iacentem recenti calamitate, & quodammodo torpentem animum ita excitauit optatissimus hic partus, vt mihi satis nõ fuerit tantum nõ intra priuatos parietes gaudio insanire, nisi etiam in vulgus raptim conscriptum carmen publicarem. Haud ignarus de re tanta non nisi valde seria, & à præstantissimjs componi debere. Scripsi tamen, vt idem mihi de prosperis tuis scribendi tenor constaret: argumenti dignitate fretus, quod non dubitabam nemini nõ placiturum, licet omnibus carmen ipsum displiceret. Et, si exultantibus nimia lætitiã animis siquid excidat minus circumspectè dictũ ignoscimus: nõ vereor ne quid auctori in tam effuso omnium gaudio detrabatur, siquid in carmine minus apte positum sit. Certè si in eo cuiquam fortasse aliquid in aurem bene sonabit argumẽti foelicitati debebit. Faciat, Rex Auguste, Deus Opt. Max. vt huius nepotis tui nuptiã, & plurimorum filiorum natales magno cum tuo populiq; Lusitani gaudio, multorum doctorum ingenia, & eruditionem variè olim exerceant. Vlix. VII. Kal. Febru. Ann. Domini. M. D. LIII.

Michael Cabedius in

PARTVM IOANNAE SERE-
nissimæ Lusitaniæ Principis.

Ij quibus imperium hoc semper stetit, or-
(raq; paruis
Principijs magno se Lusitania Gangi
Imposuit, domitoq; polū p vtrūq; pfūdo
Signa tulit, postquam Hesperias Eoa carinas
Marmora, Pellei prolem indignata tyranni,
Non notis vexere vadis, lisi que potentem
Progeniem per tot, quā venerat, aspera ponti
AEquora gemmiferum tandem duxistis ad Iudum:
Qui res Lisiadum nunc, & fundata tot annis
Regna armis, opibusque suo sancire paratis
Hærede, & magnos Augustæ munere prolis
Continuatis auos, sacrum que in sæcula nomen:
Dicite Ioannæ faustum quæ sydera partum
Excepere, nouum vel qua Lucina resoluit
Lege puerperium: Celsi cui tota laboret
Aula poli, magnique domus desudet Olympi,
Et septem gemini numen deseruiat orbis.
Nam si vestra humiles hominum se fundit in ortus

A ij

Cura nec exiguos est aspernata penates,
Priuatique lares in partem vestra fatigant
Numina: par certè est coluisse frequentibus omnes
Certatim studijs sacra incunabula diuos.
Onunquam digno lux non signanda lapillo
Occiduis quæ tot populis, tot gaudia mundo
Contulit Eoo, medioque iacentibus axe
Gentibus, imperij fines quæ sidera vasti
Et phœbus, cœlumq; regunt: pars optima nostri
Vna dies secli, quæ longum fulcit in æuum
Nutantes hærede domos, nostrique malignæ
Eripit arbitrium sortis, nec casibus vllum
Fortunæ dedit esse locum, per sanctaq; iniqui
Iudicia asseruit vulgi à sermonibus olim:
Et sacra priuatis quid distent pectora curis
Edocet. Hesperia geminis innixa columnis
Aula domus stabat, Lisi fundauerat orbem
Prole Deus bina, sexu complexus utroque,
Et regnum firmare suis heredibus, orbi
Et dare venturas in publica commoda tædas:
Quas alias donaret opes, aut munera Olympus
Quæ meritis augustæ tuis? en contulit æther
Quod fuit in primis tibi rex sanctissime curis.
Nempe affectatis, non tu ambitiosa superbi
Imperij momenta paras, non crimina regum

In populum tædis, ne triste minantia factis
 Præsidia accerfis crudelibus, at tua postquam
 Regna Deo pietas fat commendasset, & alti
 Relligio secura animi, dare foedera terris,
 Et proprijs statuisti etiam firmare quietem
 Pignoribus nostram, mundoque reponere pacem
 Per consanguinei commertia mutua iuris.
 Infremit, & tacito connubia murmure damnat
 Vulgus, & imperium thalamis peregrina subire
 Sceptra nouis clamat, natæque in dote locata
 Occidua ius isse domus, & pignore ab vno
 Iam prope casuripendere cacumina regni:
 At tibi fixa Deo constat sententia recti,
 Quæ valido fundata piæ munimine mentis
 Securos nos esse iubet, quo pectore cumq;
 Inclines tractura deos, votique potentem
 Te factura tui: plebis non vana moratus
 Quo fit vt incautæ deliria, foedera mundi
 Muneris esse tui velles, natamque locares
 Externam in gentem, nato spei certus ab vno
 Innumeram sobolem dominos in regna daturam.
 Continuas, tua qui digni diademata quondam
 Excipiant, tradantque nepotibus aucta nepotes.
 Viderat ex alto Saturnius æthere quondam
 Res hominum, postquam Hesperijs cessere carinis

AEquora, nascentē quæ primū Hyperiona torquēt,
Et dominas sensere rates, quæ numina tanti
Imperij rubrum nabant secura profundum:
Scilicet occiduas Ganges foelice cohortes
Flumine, & à primis potauit fontibus Indus:
Gemmiferis exinde vadis Orientis ab vsque
Vecta plagis solem ditauit gaza cadentem:
Mollia pacifica donarunt velera dextra
Seres, odoriferas foelix Panchaia nubes
Contulit, & nostros pretioso cortice Ganges
Irriguuis arbusta vndis confouit in vsus:
Cinnama miserunt Arabes, & thura Sabei
Diuitias misere suas, Cilicumque remoto
Limite nota dromas portauit vela camellus,
Et rude Idumæ sudauit balsama vitis
Vulnus, in ignotas nobis ventura medellas.
Maſte animi Emanuel, & tanti muneris author
Gentibus, Eoos cui fas vulgare recessus:
Qui dum liſiadum ſeruire pericula mundo,
Atque orbis ſtatuis communes omnibus vsus
Afferuit te fama polo, quæ geſta per orbem
Virtutis teſtata tuæ venerabile tandem
Ardua quod decuit nomen ſuper aſtra locauit.
Viderat & regno Rex inuictiſſime per te
Addita regna tuo tot barbara, totque per orbem

Commoda tantum non patris superantia curas:
 Tum reputans quanta in primis inceserit vno
 Te pietas regnante homines, quo numina cultu
 Exemplis edocta tuis obseruet, & ætas
 Quos templis arisque Deum tua reddat honores:
 Cogat ut infandi gentes ludibria ritus,
 Et proprios nescire deos, verumq; secutas
 Numen sponte sua pro libertate pacisci
 Doctores diuum dominos. Quæ commoda vestris
 Auspiciis quaesita orbi, Saturnius æquo
 Consilij putat esse Deum quo munere penset.
 Fratrum de pasta iubar se latior ergo
 Lisiadum genti partus prænuntia magni
 Cynthiã protulerat, cornu non ante sereno
 Illa magis luxit mortalibus, atraque pressit
 Insucto signans noua gaudia lumine, quàm cum
 Augustum Ioannæ vterum iam nona grauaret
 Signa polo factura, diem venisse beatum
 Qua studijs cumularet onus, conceptaq; quondam
 Munere pro tanto qua vota reponeret orbis,
 Tunc ad se superos proprijs è sedibus omnes
 Iuppiter Atlantis iubet accersire nepotem:
 Esse quod in medium communi restet agendum
 Consilio, & tanto dignam rem consule cætu,
 Est locus in medio cœli pellucidus axe,

A iiij

Perpetuo qui sole nitet, zephiroque perennis
Flante tepet vernum: non illic frigida cogit
Bruma niues, gelidoue rigent Aquilone pruinae,
Et vicina licet nimio tamen ipse calori
Fræna tenet Phœbus, molliq; attemperat astro
Aethera flammiferis illustrans cætera habenis
Sydera: diuorum gemmata palatia parte
Ex omni fulgent, propriisque accensa coruscant
Luminibus: multa æthereas hinc inde frequentat
Stella domos passim, postesque domesticus ignis
Distinguit sacros, hominum præluet Olympus
Quem factis, cuiusque deos ut mandet in ortum.
Ast in secessu magni meliore metallo
Stat sedes augusta Iouis, quam plurimus ambit
Circum Adamas, totusq; suis quam ditat Hydaspes
Diuitijs, cui donat opes prælargus Eoas
Indus, & Oceani spumant vada rubra Pyropum,
Quin & adoptiui peregrinam emblematis artem
Natiuus commendat honos, numenq; benigni
Sideris, & toto non æthere mitius astrum.
Hanc primo Natura parens fabricauit ab æuo
Arte sua rectori orbis, stant atria cætu
Digna Deum, & Princeps nitet æthere curia toto.
Excitos Atlantiades huc duxit ab omni
Parte poli superos: solio confedit eburno

5
Altitonans, varijs quod secula multa figuris
Distinxere patri: violatus Iaspide candor
Assiduo niueus, flammamq; æquante Pyropo
Intentos in honorem oculos præstringit, & ora
Aduersi feriunt radij, numenque sedentis
Defendit vis multa loci: pater ipse laborat.
Lumina sæpe loquens in se conuertere diuûm,
Nec potis interdum sese minor esse, suaque
Maiestate cupit, disponitur ordine deinde
Cætera turba Deûm, stataque ab honore curuli
Quisque sedet: vario sermone immurmurat aula,
Inque vicem quærunt dubij tractanda repente
Quæ tanti res arbitrij: quæ postulet omnes
Causa Deos: magni num decernenda triumphii
Pompa fiet regum meritis ingentibus vlli?
Rursum alius, grandis ne rei num causa feratur
Iudicio cessura Deûm? qui que impius orbem
Communique simul qui crimine læserit astra.
An noua iura paret terris imponere mundi
Rector: & effrenes hominum compescere motus?
Non alias fas ob causas indicere Olimpo
Concilium toti, tantûmque excire senatum
Non nisi magnarum fas est ob pondera rerum.
Dum dubij fluitant animi, sic ore locutus
Dimouit toto Saturnius æthere nubes.

Si mea vulgares versarent pectora curæ
O superi, si res animum priuata subiret
Cuiusuis de plebe hominum, defungier ipse
Arbitrio potui nostro, vilemque cateruam
Solut, & obscuræ tractare negocia turbæ.
Nunc quia sollicitam grauioribus anxia mentem
Cura tenet, sacrosque lares, maioraque pulsat
Limina, de magnis vos consultatio rebus
In partem vocat, & toto deducit Olimpo.
Scitis vt immensi lustratis sinibus orbis
Lisadum rex Emanuel sua sydera mundo
Reddidit, & rubris pia signa infixit arenis.
Primus ab occiduo per mensus littore, quicquid
Fluctibus Eoum lambit spumantibus æquor:
Europæque dedit septem ne scire Triones
Atque; alium ipectare diem, vulgataque sæui
Occani post iura orbi peregrina per astra
Insuetum direxit iter, quo mutua rerum
Trafigerent inter sese commertia gentes,
Nauitaque indigenas accerferet vndique merces.
Cumque foret rerum, statuit quas optima nasci
Diuerso Natura solo, mortalibus ægris
Vfus inops, multa inter se tellure remotis
Nec dum notus honos alieni cespitis esset:
Hesperias hic primus opes commisit Eois.

Quæ matutinis enutrit rotibus Eos
 Cassama, quos nardi, melsis concinnat odores
 Vesper habet, mittit Costumq;, & Xilon amomi
 Gentibus Arctoïis vicina ad frigora Ganges:
 Et piper, & patria permutat Cinnama veste.
 Atria quin totis hebeni suffulta columnis,
 Atque opera illustrat rutili quæ massa metalli
 A medio deuecta die, & quos tessela conchæ
 Sectilis artificio distinguit fœdere postes.
 Obstupet extremo Phœbus dum mergitur axe:
 Lisiadumque iugis eductum Parthica Bacchum
 Pensat, & infecto Babilonia vellere pellis,
 Et fluidæ Persæ gentiles vestis in v'sus
 Itala carbaseis mutant holoserica peplis.
 Quid notum sibi serò orbem, quid sydera cœli
 Altera ab antiquis æui fulsisse tenebris,
 Totaque quid referam tandem mortalibus, huius
 Auspicijs, nostri patuisse palatia regni,
 Et totos vix tanta deos post secula demum
 Scire homines? nec vos castæ reuerentia mentis
 Ioannis latet in superos, qui regna paternis
 Atque suis quanuis sudata laboribus olim
 Ampla tenet per vos, late sparsumque per orbem
 Possidet imperium, celsi tamen ille sagaci
 Despectans ex arce animi mortalia cura

Non vano populi plausu, non sanguine auro
Tot supra regum, blandis luxurie profusi
Intumet illecebris, toto famulantibus orbe
Diuitijs, sed mente Deum complexus, in omne
Numinis obsequium regnat: non limite moto
Longius imperium censens, sed finibus illud
Terrarum celsisse suis ratus, asserit omne
Religio quod vera Dei, meliore nephandos
Permutans cultu ritus, & adultera sacra,
Degeneresq; deos. hæc nos data gentibus æquum est
Coelicolæ, digno pensemus munere, nostra est
Causa orbis: date pro meritis æqualia tantis
Præmia, quo regum (si fas est dicere) facta
Ad maiora animos tam grata exempla fatigent.
Horum me certè memorem res ipsa coegit
Vos toto concire polo, nam tempus in ipso
Articulo, & vestrum præcepto occasio munus
Deposcit, quo non aliud condignius vllum
Tot mundo penset regum benefacta piorum.
Iam pridem occiduo vobis authoribus orbi
Ioannæ dedimus thalamos, & foedera rursum
Icimus Hesperia gentis per mutua regum
Pignora: quos populis motus, quæ gaudia Iberis
Lux dedit illa, Tagus qua nullo ditior ævo
Excepit dominum fluuiio pallente phasellum,

Augustamque vrbis flauescens diuite limo
Intulit vnda nura: tunc maxima scilicet illud
Cura fuit Lisi dominis implere curules,
Et totas ditare domos heredibus olim.
Quæ rata vel primis iuuenum congressibus, vno
Fœlici Lucina manu præstabit in anno:
Totque vna quondam factura ex prole nepotes
Iam nono Ioanna vterum fert mense, suamq;
In lucem iam gestit onus, quo pondera regni
Nituntur, gentisque salus, & gaudia (quando
Delicias orbis superi voluistis acerbo
Funere, & occidæ tenebris spem condere gentis)
Illa marem gestat, quem vos communibus auum
In longum studijs educite, certa que mundo
Pignora, & hoc meritis seruate parentibus: huius
Omne vacet numen fatis, vacet omnis Olympus.
Epe ego nascenti studium, nostri que benignum
Syderis infundam numen, quod regna secundet
Illius, & factis quondam maioribus adsit.
Dixerat assurgens dictis Natura loquentem
Talibus exceptit (nutant subsellia tantæ
Maiestate deę) Pater ò Saturnie diuüm
Atq; hominum, dudum toto te figere vultu
Me video, & causæ nostrum deposcere nutu
Velle patrociniüm: fateor non dignior vnquam

In medium pro qua stare res venit, & huius
Haud superum incubit meriti mage gratia cuiquam.
Scilicet ipsa minus quondam mihi commoda mundi
Per varias dispersa plagas ignota manebam
Tot populis, dum quisq; mei sibi summeret vsus,
Natiui quam culta soli modò patria partem
Gleba daret, nec terrarum de corpore tanto
Mutua cognatis seruirent munia membris,
Inq; vicem priui nulla esset gratia mundi,
Nesciret cum sese orbis, terrorque minacis
Oceani, nec certa poli lex vlla notati
Sisteret audendos peregrina ad climata cursus:
Nunc post annorum tot secula tota per omnes
Nota mei partes feror, & mihi reddita, vanum
Efficiam Emanuel meritum id non auferat: ergo
Si superi annuitis (te quando authore monemur
O pater) est animus Ioannæ numine magno
Augustum dotare vterum, mea constet auiti
Gratia cui meriti, partu mque ex omnibus vnum
Eximium præstare orbi: fingam ipsa futurum
Ad regnum molli regalia membra decoro,
Totaque in Augusto componam sydera vultu.
Præterea candorem animi, prælargaque quantum
Ingenium mortale feret dabo: vos iubar astri
Quisque sui magnis superi prætendite fatis.

Dixerat, assensu nunquam maiore senatus
 Lactea stellati sonuerunt atria cœli.
 Illicet exultant animis, suffragia primus
 In pueri dum quisque cupit permittere fatum,
 Et numen conferre suum: tamen ordine vinci
 Cogit honos, meliorque animos reuerentia frænat,
 Prima Deûm ridens vultu regina sereno
 Hoc, inquit, quondam fas sit regnante metallum,
 Gentis in Hesperia deoluere commoda, Gangem
 Ditius, & medio fœcundius axe sequaces
 Ire auri venas, alioque sub orbe sepultas
 Esse palam populis, rutiloq; tumescere tractu
 Præsidium imperio, neruosque in bella daturas.
 Has neque diuitiæ Cræsi, non Lydia toto
 Flumine, & aurifico scallentia balnea rege
 Exuperent: vt sit vulgi quoque fabula quondam,
 Aurea Saturni regnante hoc secla redisse
 Flaua Ceres læto se tunc interferit ore.
 Fœlices nimium queis hoc sub principe nasci
 Continget, dabitur terris quod nulla tulerunt
 Tempora, quod nullis etiam ventura videbit
 Post ætas annis: sterilis non chasmate tellus,
 Aut vlla maiore poli vi læsa negabit
 Reddere mandatum semen, vitio ve peribunt
 Eductæ legetes, sed messibus horrea deerunt:

Luxuriabit ager quæcumque in semina cultus:
Et Flora mandante meus per prata feretur
Aeternum Zephyrus, molli qui germina flatu
Pelliciens glebæ cogat iuuenescere honorem
Putris, & inducto tellurem gramine condat,
Mellaque iucundos superexundantia rores
Aluea destituent, ibuntque per arua fluenti
In morem: quin Palladios non vincta trapeta
Accipient fructus, & toto copia cornu
Maior erit: lac sponte fluet, foecundaque lati
Armenti pingues distendent vbera pastus.
Candida tunc hedera redimitus tempora liber
Excipit assueto iactantior: & mihi Lisi
Gens, ait, o superi curæ est, priuataque gentis
Contingunt me iura etiam: foelitia cuius
Sceptra olim cerno toto clarescere in orbe
Huic puero possessa, mei si numinis vllæ
Sunt vires. Namque Eoo cur cardine cessi
Gentibus occiduis, premeret victoria nomen
Cur aliena meum voluit? nostrosque triumphos
Obscuraturam cur Gangis ad hostia gentem,
Atque Indi penetrare sinus sum passus in imos?
Scilicet hoc nobis duxi accessisse, quod vsquam
Lisiadum sceptris accederet. illa tueri
Ergo mihi curæ, penitusque imponere Eois

Rebus: vt omittam qualis vindemia per me
Istius imperio fluet: vt nec vina tenebunt
Se lacubus, nec prouentus vrnalia magnos
Dolia non capient: calcandis non satis vuis
Totus vt Autumnus fiet, & vindemia ab anno
Vix tandem decimo populi promatur in vsum.
Regibus inseruit quauis regione feratur,
Phœbus ait, mea flamma pijs, dudumque trophæis
Luximus Eois, & cum pia signa per axem
Duceret occasus medium, maiore refulsit
Luce polus, totaque dedit unclibera nube
Lumina: nunc coeli quacumque in parte laborem
Lisiadum per regna feror: quæ purior olim
Hoc domino per me fax illustrabit, vt igne
Aëris infusivitiu de pacta salubri
Seruet io magnis populos (sic fata) triumphis.
Præterea ingenium varium, pueroque sagacem
In commune bonum fingam quondamque regendis
Tot terris aptam mentem. lex syderis esto
Hæc nostri. Mars deinde fero sic ore profatur.
Huius ego imperio Lybiæ post vasta perusta
Arua nouis Arabum dudum possessa colonis,
Atque vagos Nomadas, vetiti sacraria Nili
Adiungam: quin Caucasæis obstructa pruinis
Claustra Asiæ vincam, medijsque in viscera mundi

Hac figam pia signa manu: non fabula Pori
Mendaces prætexet opes, nec postera vano
Secula Lisiadum ludent annalia versu:
Sed pueri auspicijs huius, nostroque secundo
Sydere, Caucaseo male defensata rigore
(Virtutem quis enim murus quæ mœnia contra)
Occiduis magnos reges diademata signis
Submisisse canent, vt vi cessere negato
Gentibus hospitio Synæ, bellique potentes
Altera vt Hesperios agnouit Iberia Iberos:
Vtque peregrini dominos plaga syderis vltos
Accepit tandem: (prisco pars vltima mundo
Reddita) durabo pueri nascentis in vsu
Ipse meos artus, & membra, animosque futura
Audaces in bella dabo, quos nubilus Auster,
Quosque cadens phœbus, primoq; exhorreat ortu.
Finierat. iungunt votis se turba fauentum
Cætera cælicolûm, latoque in fata feruntur
Carmine, & ingenti resonant subsellia plausu,
At superûm consulta iubet rata Iuppiter esse,
A Eternisque Themim de more incisa tabellis
In tempus mandare suum, comitataque parcis,
Et toto petat Augustum Lucina cubile
Aucta polo: varium comitantum munus in vno
Cernere erat partu. meliora hic tempora promptis

Præ tendit manibus: præ fert hic spicea lassa
Serta manu: huic pulchras promittit pāpinus vvas:
Atque suis parcas agit labor, illius auri
Massa humeros lassat: captiua hæc flumina, & olim
Mille expugnatas fert vrbes: pensa laborat
Illa volubilibus connectere gaudia fusis.
Nullaq; tot comitum vacua est à munere dextra.
Fœlicis mactæ arbitrij regum optime, & idem
Maxime Ioannes non tu præfaga secutus
Fulmina, non vanos auium captante volatus
Augurio tua das fatis, non omine iniqui
Tardatus vulgi, vinclis nec victima ruptis
Si fugiat, iecorique caput neget hostia sacro
Hæres ambiguus rerum: verum auspice mentis
Imperio rectæ statuis dijs nostra secundis
Commoda, & euentus audes spondere futuros.

F I N I S.